

ODENSE TEATER
1011

KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG

af Tennessee Williams

Skolemateriale

KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG
Af Tennessee Williams, 1955

Spillested:
Sukkerkogeriet, Roersvej 33, 5000 Odense C

Spilleperiode:
3. februar - 5. marts 2011

Iscenesættelse og oversættelse
Jan Maagaard

Scenografi og kostumer
Peter Schulz

Medvirkende:

Maggie	Marie Askehave
Brick	Claus Riis Østergaard
Big Daddy	Kurt Dreyer
Big Mama	Betty Glosted
Gooper	Bjarne Antonisen
Mae	Natalí Vallespir Sand
Dr. Baugh	Lars Lønnerup
Buster	Albert Hesseldahl Laubel/ Sylvester Thybo Kofoed
Trixie	Caroline Schaumburg Rolighed/ Julie Clara Møller Davidsen
Dixie	Mathilde Nørgaard/Sarah Lund Wilde

Indledning	4
Handlingen kort	5
Samtale med instruktør Jan Maagaard	6
Scenografi	8
Tennessee Williams	9
Hvem er bange for en sælgers død på et varmt bliktag efter en lang dags rejse mod nat?	11
Digtet DO NOT GO GENTLE INTO THAT GOOD NIGHT	13
Hvorfor hedder stykket KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG?	14
Filmatiseret 1958	15
Fra LÆRKEVEJ til SYDSTATERNE - Artikel med skuespiller Claus Riis Østergaard	16
Uddrag af manuskriptet	18
Praktisk guide til Odense Teater	23

Indledning

Hermed skolemateriale til forestillingen KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG.

Materialet kan bruges som baggrundsviden til dig og inspiration til forløb, du selv kan udvikle, ligesom du kan vælge de dele, du finder mest relevante for dine elever.

Vi håber, at materialet kan inspirere til arbejdet med forestillingen.

God fornøjelse.

Dette skolemateriale er skrevet af Odense Teater, Peter Krogh-Sørensen, Karen Dam og Lars Maarup. De tre sidstnævnte er medlemmer af Odense Teaters Skolekontaktudvalg. Det er et udvalg, der består af lærerrepræsentanter for forskellige områder indenfor skoler og gymnasiale uddannelser. Skolekontakten vejleder Odense Teater i spørgsmål angående skoler, uddannelsesinstitutioner og unge i teatret.

Hvis du har kommentarer eller spørgsmål til materialet, er du velkommen til at kontakte Ane Bjerg Rasmussen i Odense Teaters Presseafdeling på mailen presse3@odenseteater.dk eller pr. telefon 63 13 92 53.

Handlingen kort

Det er den tyranniske familiepatriark Big Daddys fødselsdag, og familien er samlet for at fejre ham. Men stemningen er ikke ligefrem løssluppen. Big Daddy er ved at dø af kræft, og det ved alle, undtagen han selv.

Yndlings sønnen Brick, tidligere fodboldhelt og sportsjournalist, er ved at drikke sig ihjel, og hans barnløse ægteskab med den temperamentsfulde Maggie – katten - hænger i en tynd tråd.

Den ældste søn Gooper og hans højgravide hustru Mae er i gang med den helt store charmeoffensiv og sværmer som fluer om millionarven. Med sig har de deres fem børn, der opfører sig som små monstre og kun er sat i verden for at vinde Big Daddys sympati.

Big Daddy opdager, at alle har ført ham bag lyset, når de påstår, at han alligevel ikke er dødssyg af kræft, og han beslutter sig for at rydde op i den løgn og fortielse, som alt for længe har hersket i familien.

Under den bagende sydstatssol ulmer fortiede problemer og tabuer i et intenst familiedrama, hvor alle går til grunde. Luften er ladet med hykleri, grådighed og angst. Angst for døden. Angst for livet. Angst for at gå glip af arven. Angst for at blive konfronteret med sit eget selvbedrag.

Samtale med instruktør Jan Maagaard

Af Ane Bjerg Rasmussen

Kan du fortælle, hvad du mener stykket handler om?
- Det er svært for mig at sige noget om på nuværende tidspunkt, hvor jeg er i gang med prøverne. Jeg er i gang med at undersøge det. Inden vi går i gang med prøvearbejdet har jeg en tese om stykkets grundlæggende temaer, og nu undersøger jeg så, om de holder, om jeg har set rigtigt fra begyndelsen - og så justerer jeg undervejs.

Der er rigtigt mange temaer i stykket, for eksempel det at gøre op med en tilværelse, som er forløjet. Big Daddy har brug for, at denne aften ikke skal være forløjet og ønsker at tale ud med sønnen Brick: Han vil have kortene på bordet og vide, hvorfor han drikker og hvad hans forhold var til den afdøde ven Skipper. Pointen er: *Do not go gentle into the night*. Big Daddy tror først, at han er døende, og finder så ud af, at han ikke er det alligevel. I dette skæringspunkt mellem liv og død åbner der sig nogle andre lemme. Man finder ud af, at tidsperspektivet ikke er uendeligt, og når man på den måde står med livet bag sig, vil man gerne rode lidt i sig selv og dem omkring én. Det, at mennesket skal dø, sætter det liv, der skal leves, i perspektiv.

Det handler også om grådighed, for alle vil have fingre i arven, når Big Daddy dør. Når grådigheden sætter ind, fortegner og forvrænger den virkeligheden og bliver til gift i tanke og sind. Man kan sige, at dramatikeren Tennessee Williams er socialt kritisk på det personlige niveau, når han skiver bittersødt om grådighed og forbrug og lader Big Daddy sige: "Man køber og køber i håb om, at et af indkøbene er det evige liv". Det er ikke et politisk statement, men en form for poetisk realisme.

Stykket handler selvfølgelig også om kærlighed. Big Mamma har elsket Big Daddy et helt liv, men han kan ikke holde hende ud. Maggie elsker Brick ubetinget og har ikke i sinde at give op, selvom han

tilsyneladende ikke elsker hende mere. Gooper og Mæe har mange børn - er det kærlighed? Gooper har en længsel efter sine forældres kærlighed, men Big Mamma længes efter Brick og Big Daddys kærlighed og fornægter Gooper. Så alles kærlighed afvises.

Det var ikke spørgsmålet om homoseksualitet eller ej, som Tennessee Williams var ude efter, da han skrev skuespillet i 1955, men derimod det amerikanske samfunds mærkelige angst for seksualitet på forskellige niveauer. Der er en kompleksitet i spørgsmålet om homoseksualitet i stykket. Bricks ven Skipper var muligvis forelsket i Brick, men det vil Brick ikke acceptere. Det lader dog til, at både hans kone Maggie og Big Daddy er villige til at acceptere muligheden. Big Daddy har mødt en menneskelig respekt fra det mandlige par, der havde plantagen før ham, og som har ladet ham arbejde sig op fra ingenting til en rig plantageejer, og det har gjort ham tolerant. Han siger, at det vigtigste, man kan dyrke på god plads ikke er bomuld, men tolerance, og det er måske et af stykkets nøgletemaer?

Hvornår foregår stykket?

- Jeg plejer at sige, at det foregår i moderne tid, men før mobiltelefonen - den har virkelig ændret folks måde at kommunikere på. Det vil vel sige, at det foregår et sted mellem 50'erne og 80'erne. Skuespillet overholder tragediens klassiske regler om stedets og tidens principper, dvs. at handlingen udspiller sig på ét sted og i ét forløb. Den eneste

undtagelse fra tragediens principper er, at det foregår om aftenen eller natten, og ikke om dagen.

Hvordan spilles stykket?

- Stykket er ikke naturalisme, men derimod en form for poetisk realisme. Det er tænkt som et meget dybere lag af afdækning af mennesket. Man skal se under overfladen på dét, folk siger. Selvom personerne på scenen er i samtale, så står der i regibemærkningerne, at skuespillerne nogle gange også skal spille udad mod publikum. Det bliver en form for: "Hvis der nu var nogen derude, der kunne høre mig..." Figuren retter sig udad og lytter ind i sig selv. Rollerne skal også påtage sig klicheerne - det er dem, de slås om. Men samtidig er det meget vigtigt, at der opstår en form for autenticitet i skuespillet. Skuespillerne skal så at sige afstå fra at "spille skuespil", de skal virkelig gå ind i deres rolle. For de slipper ikke let udenom i dette skuespil.

Du har selv oversat og bearbejdet det oprindelige teaterstykke. Hvorfor?

- Jeg vil lave en version, som fynboerne aldrig har set magen til. Vi prøver at kaste os ud i en koncentreret, moderne udgave af skuespillet, der er baseret på den originale version - altså hverken på filmen eller ældre oversættelser.

For det første er denne version bearbejdet, så den passer til en scenestørrelse som Sukkerkogeriet. For eksempel er nogle af børnene blevet lagt i seng i

denne udgave, der er ingen sorte tjenestefolk med, og præsten har jeg også skrevet ud. Han havde kun en ubetydelig birolle. I det hele taget har jeg taget det religiøse tema i det oprindelige skuespil ud af stykket i denne bearbejdelse, fordi det ikke rigtigt har nogen relevans i dansk sammenhæng.

Desuden har Tennessee Williams arbejdet med sprogets musik og rytme, og disse rytmiske, musikalske noteringer har jeg fulgt i min oversættelse. Jeg har strammet stykket op, men forsøgt at overholde den sproglige rytme, og at finde en ikke anstrengt, moderne tone. Jeg har også taget hans oprindelige regibemærkninger med i manuskriptet, både hvad angår personer, reaktioner, intentioner og beskrivelser af rum og tid, selvom de ofte kan virke besynderlige, selvmodsigende og urealiserbare. Men de kan være fantasiæggende og inspirerende for skuespillerne.

Arbejdsspørgsmål:

Hvilke temaer synes I er de mest aktuelle i skuespillet? Hvorfor?

Diskuter de enkelte rollers brug af løgn og fortællelse. Hvad lyver de om, for hvem og hvorfor? Hvad opnår de med at lyve?

Hvad tror I, at forfatteren vil opnå med stykket?

Scenografi

Her er et billede af scenografien, hvor hele stykket foregår. Det er det soveværelse på forældrenes store bomuldsplantage, hvor sønnen Brick og hans kone Maggie er blevet installeret, da de er på besøg for at fejre Big Daddys fødselsdag.

Scenografien er skabt af den tyske scenograf Peter Schultz. Det røde værelse med den sorte bambus-seng skal afspejle, at det er de tidligere ejeres - et mandligt pars - soveværelse.

Tennessee Williams

Af Karen Dam

Sine første år tilbragte Tennessee Williams i Mississippi, hvor han blev født i 1911, men i 1919 flyttede hans familie til St. Louis, Missouri. Dette geografiske skift lagrede sig i ham som en livslang splittelse

mellem Sydstaternes nostalgiske og dybt problematiske tilbageskuen til en svunden tid og Nordstaternes pragmatiske fremadrettethed. Hans barndom var præget af en voldelig, utro, og ofte fraværende far, en puritansk mor og en mentalt ustabil søster. Alle tre karakterer figurerer i forskellige konstellationer i Williams' mere eller mindre selvbiografisk inspirerede dramatik, som er fyldt med neurotiske skæbner ude af stand til at passe ind i en barsk amerikansk virkelighed.

Mens Tennessee Williams studerede ved universitetet i Iowa, begyndte han at interessere sig for drama, og en periode forsøgte han sig som manuskriptforfatter i Hollywood, hvilket dog ikke blev nogen stor succes. Dog blev et af hans manuskripter forlættet til *THE GLASS MENAGERIE*, 1944, hans første store succes på scenen.

GLASMENAGERIET opererer på bedste ekspresionistiske vis med en fortæller, der søger at befri sig for sine skyldfølelser over at have svigtet sin mor og sin psykisk syge søster. Forestillingen viser de karakteristiske træk ved Williams' teater med lyriske indslag, scenografi og ofte påtrængende symboler. Via disse sceniske virkemidler skabes et organisk, poetisk teater som en protest imod det naturalistiske teater. Lokaliteten i forestillingen er Sydstaterne, som i andre af hans kendteste stykker, herunder *A STREETCAR NAMED DESIRE*, 1947 (*OMSTIGNING TIL PARADIS*, 1949), om den på én gang overfor-

finede og vulgære Blanche Dubois, og *CAT ON A HOT TIN ROOF*, 1955 (*KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG*, 1955), om spændinger i en patriarkalsk sydstatsfamilie, hvor faderen ligger for døden.

Typisk for Williams skildrer stykkerne en verden præget af frustrationer, hvor en fernis af forfinede omgangsformer dækker over en understrøm af sex og vold. I centrum står outsidersen, det ensomme, psykisk ustabile og sårbare individ, der i en prosaisk verden kæmper for sine egne værdier. Williams' forkærlighed for outsidersen forbindes ofte med hans egen status som homoseksuel. Motivet indgår også i *KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG* og *THE ROSE TATTOO*, 1951 (*DEN TATOVEREDE ROSE*, 1951), hvis titel symboliserer den blomstrende, men også "tornede" seksuelle tiltrækning, der for Williams var en religionserstatning.

Blandt hans stykker kan desuden fremhæves *CAMINO REAL*, 1953, et drømmespil i stil med Strindberg, der sammen med Ibsen og Eugene O'Neill var Williams' forbillede inden for form og tema.

Williams skrev også prosaværker, bl.a. *THE ROMAN SPRING OF MRS. STONE*, 1950 (*MRS. STONES ROMERSKE FORÅR*, 1951). Både dette værk og en række af Williams' forestillinger er filmatiseret. Mest berømt er *OMSTIGNING TIL PARADIS* med Marlon Brando og *KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG* med Elizabeth Taylor og Paul Newman.

For Williams, hvis liv var formørket af sygdom og depression, var det at skrive en form for sjælelig terapi. Hans karriere på Broadway endte i 1960'erne, hvor han både tematisk og formmæssigt gik i stå. Ikke desto mindre blev han en slags kulturfætter i 1950'erne og 1960'erne, og han regnes i dag for en af klassikerne i amerikansk teater. Fra hans sidste år kan nævnes CLOTHES FOR A SUMMER HOTEL, 1980, om Zelda og F. Scott Fitzgerald.

Williams døde i 1983 i New York.

Kilde:

Knud Michelsen: "Forfatterleksikon. Udenlandsk litteratur, andet bind, Rosinante 1999

Gyldendals Teaterleksikon, Gyldendal 2007

Hvem er bange for en sælgers død på et varmt bliktag efter en lang dags rejse mod nat?

Af Lars Maarup

Teater i USA har sine rødder i Europa. De europæiske indvandrere bragte deres litterære traditioner med sig, men i takt med, at USA rev sig løs fra moderkontinentet og fik sin egen identitet, opstod også en speciel amerikansk litteratur og et amerikansk teater.

Det var hårdføre folk, der bosatte sig i den nye verden. De måtte opdyrke landet, bygge byer, etablere et samfund, kæmpe mod vilde dyr og sommetider også med den oprindelige befolkning – og meget ofte måtte de slås med deres egen og deres fællers puritanske trosopfattelse.

Til gengæld var der store muligheder, hvis man kunne overvinde denne modgang. Nybyggerne drog vestpå og kunne få så meget land, de kunne overkomme at dyrke, nogle fandt guld, andre byggede værtshuse, hvor guldgraverne kunne bruge guldet.

Derfor er det ikke mærkeligt, at myten om Den

Amerikanske Drøm opstod. Den drøm, som mange unge indvandrere kom til Amerika med: Hvis du er villig til at arbejde hårdt, kan du blive millionær. Du kan få et flot hus (flottere end naboens), en stor bil (større end...), en smuk kone (sm...), dit barn kan blive præsident...

Og fortællingerne om drømmere, der fik drømmen opfyldt, var mange, og Amerikas selvforståelse som mulighedernes land blev gentaget og understreget så ofte, at det blev betragtet som en kendsgerning.

Men guldmønten har en bagside – vrangsidens af drømmen er mareridt. Hvad sker der, hvis din drøm ikke går i opfyldelse? Hvis du ikke får succes? Ikke bliver millionær?

Ja, i Europa lever de fleste af os fint i bevidstheden om, at det går nogenlunde, man kan være lykkelig uden at være rig og berømt. Men i USA er det straks sværere: 'Hvis du ikke har succes, så er du en fiasko' – sådan ser i hvert fald nogen på det.

En stor del af den amerikanske litteratur og dramatik beskæftiger sig med disse to sider af mønten: Den amerikanske drøm og det amerikanske mareridt – og sidstnævnte var især temaet for fire store dramatikere fra det tyvende århundrede:

Eugene O'Neill (1888-1953)
Tennessee Williams (1911-1983)

Arthur Miller (1915-2005)
Edward Albee (1928-)

Alle fire har beskæftiget sig med løgnen i flere af deres stykker, løgnen der dækker over fiaskoen, at de ikke lever det perfekte liv.

Arthur Miller har et godt eksempel i EN SÆLGERS DØD (1949). Det er historien om sælgeren, Willy Loman, som tilsyneladende har succes, og ikke mindst over for sine to sønner spiller rollen som verdensmanden, der har venner overalt, og som firmaet ikke ville kunne klare sig uden. Sandheden er en anden: Han er en middelmådig sælger, og da firmaet vælger at afskedige ham, ser han ikke anden udvej end at tage sit eget liv. Hellere det end at se sine sønner og sandheden i øjnene.

Eugene O'Neills mesterværk LANG DAGS REJSE MOD NAT (1956) har også løgnen som tema. O'Neill havde den græske tragedie som sit forbillede, og i LANG DAGS REJSE... møder vi en familie, som på overfladen er forbilledlig, men efterhånden som stykket skrider frem, skrælles overfladen af og vi ser den snavsede sandhed: Tyrone er skuespiller, tilsyneladende med succes – men ikke i det omfang, han havde ønsket sig. Hans kone er narkoman, et forhold, der omhyggeligt skjules af hele familien, skønt alle ved det.

Ingen har beskrevet løgnen bedre end Edward Al-

bee i HVEM ER BANGE FOR VIRGINIA WOOLF? (1962). Her møder vi det perfekte par: George og Martha (de har endda samme fornavne som det mest amerikanske par: USA's første præsident og hans frue: George og Martha Washington!). Men også her afsløres det, i løbet af en fortrukket nat, at det perfekte kun er en facade; nedenunder er der en tragedie, et ikke fungerende ægteskab og en indbildt søn – og da George "tager livet af sønnen", er der ikke mere tilbage for dem.

I KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG (1955) lader Tennessee Williams den amerikanske drøm personificere af Big Daddy, som har skabt en stor og rig virksomhed. På overfladen – igen – er det en succes, men prisen for den materielle velstand er høj: Hans familieliv fungerer ikke, og i løbet af stykket rives slørene væk og afdækker virkeligheden: Big Danny er syg, han afskyr sin kone og den ene af sine sønner, den anden søn er alkoholiker og (tror han) bøsse.

Inden den grusomme sandhed om hans egen sygdom går op for Big Daddy, når han på sine gamle dage til en erkendelse af, at deres liv har været bygget på løgnet:

"Tænk på alle de løgne jeg har været nødt til at leve med! Og forstillinger! Det må siges at være forløjet! Jeg har været nødt til at lade som om i masser af situationer. For eksempel at Big Mama betød noget for mig! Når jeg ikke har kunnet holde hende

ud i over fyrre år! Selv når jeg kneppede hende! Ren rutine... Eller Gooper og Mae og deres skrigende papegøjer! Fy for satan! Og kirken! Hvor jeg keder røven i laser; men pænt går derhen og lytter til præstens idiotiske præk!"

Big Daddys yndlingssøn, Brick, har gennemskuet løgnet, og fundet sin egen måde at håndtere den på:

"Det forløjede er sat i system i vores tilværelse. Whisky er én vej ud af det, døden er en anden..."

Brick har givet op over for de krav, tilværelsen stiller, og forsøger at glemme dem ved at drikke hjernen ud. Big Daddy, stadig uvidende om sin sygdom, har på trods af sin alder – eller måske på grund af sin alder – meget mere mod på livet:

"Livet er dyrebart. Man skal klynge sig til det. Den der drikker, smider sit liv væk. Lad være med det. Hold fast ved livet. Det er det eneste man har..."

Alle de fire ovennævnte stykker har løgnet som tema, og i alle fire pilles løgnet fra hinanden indtil hovedpersonerne står afklædte tilbage. Med rødder i Ibsens dramatik fremstilles personernes psykologiske dobbeltbundethed, og publikum er vidner til en moderne udgave af den græske tragedie, hvor personernes handlinger uvægerligt fører dem mod afgrunden og tragedien.

For hvis man først har bygget sin tilværelse op omkring en løgn, så er det ikke let – ikke muligt – at slippe den igen. Eller som Martha svarer på titlens spørgsmål i Hvem er bange for Virginia Woolf?:
"Det er jeg, George!"

Arbejdsspørgsmål:

Hvordan kommer myten om den amerikanske drøm og det amerikanske mareridt til udtryk i teaterstykket?

Digtet DO NOT GO GENTLE INTO THAT GOOD NIGHT

Af Lars Maarup

I KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG er Brick ved at drikke sig ihjel, og Big Daddy forsøger at få ham til at holde fast ved livet.

En lignende situation, men med modsat fortegn, beskriver den walisiske digter Dylan Thomas i sit digt DO NOT GO GENTLE INTO THAT GOOD NIGHT (1951). Dylan Thomas opfordrer sin døende far til ikke bare at acceptere sin skæbne, men at kæmpe mod døden, at holde ud og holde fast ved livet.

I digtet beskrives døden som et alment vilkår, men samtidig formulerer digtet et aggressivt motto: "Rage, rage against the dying of the light", som bliver en regulær protest mod døden. Thomas forlanger raseri og vilde tårer, han vil se frustrationer, for hvis man accepterer døden, er man først for alvor færdig.

Dylan Thomas selv blev kun 39 år, og døde efter mange års alkoholmisbrug.

I den angelsaksiske litteratur er digtet én af de mest berømte beskrivelser af døden, og det har inspireret Tennessee Williams til at skrive KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG.

DO NOT GO GENTLE INTO THAT GOOD NIGHT

Do not go gentle into that good night,
Old age should burn and rage at close of day;
Rage, rage against the dying of the light.

Though wise men at their end know dark is right,
Because their words had forked no lightning they
Do not go gentle into that good night.

Good men, the last wave by, crying how bright
Their frail deeds might have danced in a green bay,
Rage, rage against the dying of the light.

Wild men who caught and sang the sun in flight,
And learn, too late, they grieved it on its way,
Do not go gentle into that good night.

Grave men, near death, who see with blinding sight
Blind eyes could blaze like meteors and be gay,
Rage, rage against the dying of the light.

And you, my father, there on the sad height,
Curse, bless me now with your fierce tears, I pray.
Do not go gentle into that good night.
Rage, rage against the dying of the light.

Arbejdsspørgsmål:

Hvilke paralleller ser du mellem digtet og historien i KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG? Hvordan kommer dramatikerens inspiration fra digtet til udtryk i skuespillet?

Hvorfor hedder stykket KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG?

Af Peter Krogh-Sørensen

Når vi ser eller hører titlen KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG med originaltitlen CAT ON A HOT TIN ROOF, er det nærliggende at tænke, at stykket handler om vildskab, noget der brænder. En kat, der søger bort på et bliktag, ønsker måske at være i fred, men en kat, der går eller lægger sig på et varmt bliktag, fortryder det hurtigt og springer ned.

I stykkets start er det Maggie (gift med Brick), der siger, at hun føler sig som en kat på et varmt bliktag. Er det mon hendes ægteskab, hun hentyder til? Hendes mand svarer blot: "Så spring ned". Ønsker han, at samlivet skal ophøre? Er Maggie katten på det varme bliktag? Er et bliktag ikke noget sølle noget på en flot ejendom. Det kunne vel symbolisere et dårligt ægteskab?

Senere siger Maggie: "Jeg er stadig på banen og har tænkt mig at vinde! Hvad er en sejr for en kat på et varmt bliktag? - Jeg ville ønske, jeg vidste det.... Bare at holde ud, tror jeg, så længe som muligt...."

Maggie bliver i stykket af og til kaldt Maggie the Cat, og svigerinden Mae siger om Maggie: "Du har vist klørne fremme?"

Læg for øvrigt mærke til andre hentydninger til væsner eller dyr. Der er både monstre, papegøjer, hunde ulv, abe og katte.

Arbejdsspørgsmål:

Diskuter skuespillets titel: Hvorfor tror I det hedder KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG? Hvad betyder det?

Læg mærke til de mange hentydninger til, at Maggie er en kat. Hvorfor tror I, at både Maggie selv og de andre kalder hende en kat? Hvilke egenskaber symboliserer katten?

Hvis Maggie er katten på det varme bliktag, er hun så stykkets hovedperson? Hvorfor/hvorfor ikke? Hvem og hvad synes I er de vigtigste personer og konflikter i skuespillet og hvorfor?

Filmatiseret 1958

I 1958 kom den kendte filmversion af skuespillet KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG med Paul Newman og Elizabeth Taylor i rollerne som Brick og Maggie.

Både teaterstykket fra 1955 og filmen brød den gang med mange tabuer, heriblandt sex, utroskab og sandsynligvis også homoseksualitet. Men for at filmen kunne accepteres af den amerikanske censur i slutningen af 1950'erne, blev originalmanuskriptets hentydninger til homoseksualitet i filmen omsat til tågede forklaringer om Brick og Skippers indbyrdes relationer.

Paul Newman fik sin første Oscar-nominering som den plagede tidligere sportsstjerne Brick. Elizabeth Taylor fik karrierens anden nominering for en præstation, der blev den første af hendes mere vægtige voksenroller. Kat på et varmt bliktag blev ialt nomineret til seks Oscars, herunder Bedste film.

Se den originale trailer til filmen her:

http://www.youtube.com/watch?v=TWsG_Qj1wUo

Se en scene fra filmen, der svarer til uddraget af manuskriptet bagerst i dette skolemateriale:

<http://www.youtube.com/watch?v=LOViPCmr318>

Arbejdsspørgsmål:

Se filmatiseringen af KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG og sammenlign med opsætningen på Odense Teater.

Læs eller opfør manuskriptuddraget bagerst i dette materiale og sammenlign med klippet fra filmen på YouTube. Find ligheder og forskelle og diskuter dem?

Fra LÆRKEVEJ til Sydstaterne

Artikel med skuespiller Claus Riis Østergaard

Af Ane Bjerg Rasmussen

Claus Riis Østergaard har spillet den ene store rolle efter den anden på Odense Teater, siden han i 1999 blev en del af teatrets ensemble. I den brede befolkning er han nok bedst kendt som Andreas i tv-serien LÆRKEVEJ på TV2.

Fra 3. februar kan man opleve den travle skuespiller som den dybt alkoholiserede og muligvis homoseksuelle Brick i det nyklassiske sydstatsdrama KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG på Sukkerkogeriet. Her spiller han overfor bl.a. Marie Askehave som konen Maggie "the Cat" og Kurt Dreyer som Big Daddy.

- Jeg kan godt lide at spille den slags intense dramer, hvor der ikke er en masse scene- og kostumeskift, og hvor handlingen foregår i løbet af et enkelt døgn eller mindre. Her får jeg virkelig lov at spille følelserne ud og bruge mig selv som skuespiller, fortæller Claus Riis Østergaard.

Han har tidligere spillet sammen med Kurt Dreyer i et andet intenst amerikansk familiedrama på Odense Teater, nemlig HVEM ER BANGE FOR VIRGINIA WOOLF? af Edward Albee.

- Det var fantastisk at være med til, og derfor har jeg glædet mig meget til at spille dette stykke. Desuden er det fedt med en forfatter, der som Tennessee Williams skriver godt og ved, hvad han vil med teksten. Man kan mærke, at det hele er skrevet med et formål, og scenerne har en energi i sig selv, som man nærmest bare kan flyde med på, siger Claus Riis Østergaard.

Tv og teater

Prøverne til KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG begyndte i starten af december, og siden har skuespillerne og instruktøren mødtes hver dag for at blive klar til premieren sidst i januar.

- Den første periode i prøveforløbet er altid den værste, synes jeg. Der kan jeg ligge søvnløs og tænke på prøverne og rollen, og jeg føler, at jeg ikke dur til noget. Men efter noget tid tipper det altid over, og det bliver som at flyde på en bølge. Når først jeg kan mine replikker udenad, og kroppen ved, hvad den skal gøre, kan jeg rigtigt begynde at lege med udtrykket og finde dybderne i figuren, forklarer Claus Riis Østergaard.

Det er også derfor, at Claus Riis Østergaard er så glad for at, at han har mulighed for både at spille med i tv-serier og teaterstykker.

- Teater giver intense prøver, der i den grad får mig til at føle mig levende. Det giver nogle både frygtelige og fantastiske dage. Tv derimod er mere sjov og ballade - det er champagnen, der giver gode penge

og gør mig til et kendt ansigt, og det giver selvfølgelig nogle andre muligheder. Derfor er det en perfekt balance for mig at lave begge dele, siger han.

Når Claus Riis Østergaard har orlov fra Odense Teater for at spille med i LÆRKEVEJ, møder han op og optager noget én dag, og kommer tilbage flere dage senere og spiller en anden scene, som sagtens kan foregå tidligere i serien.

- Jeg synes, at den manglende kronologi i optagelserne gør noget ved figurfølelsen, der er meget mere kontinuerlig i teater. Der er heller ikke tid til analyse og snak om teksten og figuren. Når vi har prøver på teatret, er det meget mere intenst, og vi kan godt bruge op til halvdelen af tiden på at snakke om og diskutere scenen. Det kan jeg godt lide, og det ville jeg savne meget, hvis jeg ikke spillede teater, siger han.

- Til tv skal man bare gøre hvad instruktøren siger og stole på klipperen, tilføjer Claus Riis Østergaard med et skævt smil.

Claus Riis Østergaard har spillet med i mange tv-serier efterhånden, bl.a. LIVVAGTERNE, FORBRYDELSEN og SOMMER, men det er først med rollen som Andreas i LÆRKEVEJ, at han for alvor kan mærke, at han er blevet kendt i offentligheden.

- Det skal man selvfølgelig vænne sig til, men jeg har aldrig oplevet noget ubehageligt i den forbindelse. De fleste kommer bare og siger hej, og at de synes, at det jeg laver er godt, så det er jo dejligt

positivt, smiler han.

Lader Paul Newman være Paul Newman

KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG er især kendt på grund af filmatiseringen af stykket fra 1958 med Elizabeth Taylor og Paul Newman i hovedrollerne. Claus Riis Østergaard har kendt filmen, siden han var barn, og var dengang optaget af mand-kone-forholdet og ikke mindst opgøret mellem far og søn.

- Det var jeg meget berørt af dengang, kan jeg huske. Men nu, når jeg har arbejdet med stykket, synes jeg, det mest interessante i historien er Bricks seksualitetskrise. Det handler jo nok mest om min alder og dér, hvor man er i livet. Og så viser det, at der er mange lag i teksten, som han siger.

Han har ingen betænkeligheder ved at skulle leve op til Paul Newmans præstation som Brick.

- Jeg lånte filmen af en kollega, men jeg så den ikke færdig. Jeg vil ikke være påvirket af filmatiseringen under prøverne. Filmen har en anderledes drejning end stykket, og jeg vil gerne lidt væk fra den - og lade Paul Newman få lov at være Paul Newman.

CLAUS RIIS ØSTERGAARD

Claus Riis Østergaard er 41 år gammel og har været ansat på Odense Teater siden 1999, hvor han blev færdiguddannet fra Skuespillerskolen ved Odense Teater. I denne sæson har han foruden KAT PÅ ET VARMT BLIKTAG spillet med i publikumssucceserne HENRIK OG PERNILLE og PETERS JUL. Indimellem tager han orlov fra teatret for at spille med i tv-serier som LÆRKEVEJ, LIVVAGTERNE, BORGEN, FORBRYDELSEN, SKJULTE SPOR og SOMMER. Han har desuden været med i filmene NORDKRAFT og FLAMMEN OG CITRONEN.

Uddrag af manuskriptet

Jan Maagards oversættelse og bearbejdning

Hun opdager, at han iagttager hende i spejlet. Ud-støder et lille gisp og vender sig hurtigt på stolen for at mødes med hans blik. Lang pause.

- Hvorfor ser du sådan på mig?

BRICK:

(fløjter, blidt, og så:) Hvordan, Maggie?

MAGGIE:

(intense, frygtsomt) Sådan som du så på mig lige nu, da jeg fangede dit blik i spejlet, og du begyndte at fløjte. Jeg ved ikke, hvordan jeg skal beskrive det, men det fik mit blod til at fryse til is! – Jeg har flere gange i den senere tid taget dig i at se sådan på mig. Hvad tænker du, når du ser sådan på mig?

BRICK:

Jeg er ikke bevidst om, at jeg så dig, Maggie.

MAGGIE:

Men jeg er bevidst om det. Hvad tænkte du?

BRICK:

Jeg kan ikke huske, at jeg tænkte, Maggie.

MAGGIE:

Tror du ikke, at jeg ved - ? Tror du ikke - ? At jeg ved - ?

BRICK:

(køligt) Ved hvad, Maggie?

MAGGIE:

(kæmper med at finde udtrykket) At jeg har ændret mig på en – rædselsfuld – måde, og er blevet – hård! Overspændt!

Så tilføjer hun næsten ømt:

- grusom!! Det er det, du har observeret hos mig her på det sidste. Hvordan skulle du kunne ha' undgået det? Det er i orden. Jeg er ikke – så tyndhudet længere, har ikke råd til at være tyndhudet længere.

Hun er ved at genvinde sine kræfter.

- Men Brick? Brick?

BRICK:

Sagde du noget?

MAGGIE:

Jeg skulle til at sige noget: jeg er blevet – ensom. Meget!

BRICK:

Det bli'r alle. . . .

MAGGIE:

At leve sammen med én, som man elsker, kan undertiden være mere ensomt – end at leve helt alene! – hvis den, du elsker, ikke elsker dig. . . .

Der opstår en pause. Brick humper frem på scenen.

BRICK:

(uden at se på hende) Vil du hellere leve alene, Maggie?

Der opstår en pause.

MAGGIE:

(efter en såret, hurtig vejrtrækning) Nej! – Åh gud! – Selvfølgelig ikke!

Hun snapper igen efter vejret. Hun tvinger sig til at kontrollere hvad, der kunne have været en impuls til at skribe. Vi ser hende bevidst, meget viljestærkt, vende tilbage til en virkelighed, hvor man taler om hverdagens små problemer.

Var det godt med et bad?

BRICK:

Huh- hm!

MAGGIE:

Var vandet køligt?

BRICK:

Næ.

MAGGIE:

Men nok til at du føler dig godt tilpas?

BRICK:

Bedre. . . .

MAGGIE:

Så ved jeg, hvad der skal til for at få dig til at føle dig rigtigt godt til pas!

BRICK:

Og det er?

MAGGIE:

Massage med "au de cologne".

BRICK:

Det er altid godt efter træning, men jeg har ikke trænet, Maggie.

MAGGIE:

Men du holder dig stadig godt.

BRICK:

(ligeegyldigt) Synes du det, Maggie?

MAGGIE:

Jeg troede ellers at mænd, der drak, ville miste deres ydre, men jeg tog helt og aldeles fejl.

BRICK:

(syrligt) Jamen, tak skal du ha', Maggie.

MAGGIE:

Du er den eneste, jeg kender, der kan drikke uden at tage på.

BRICK:

Jeg er blevet mindre fast i kødet, Maggie.

MAGGIE:

Det bliver man jo før eller senere. Og drikkeriet var begyndt at sætte sine spor på Skipper, da –

Hun afbryder sig selv og holder en kort pause.

Undskyld. Jeg har aldrig kunnet lade være med at pille i såret – Jeg ville ønske, at du blev fed og grim. Så ville "Den hellige Maggies martyrium" være lettere at bære. Men så heldig er man ikke. Tværtimod er du kommet til at se bedre ud. Hvis man ikke kendte dig, ville man tro, at du ikke ejede én anspændt nerve eller muskel i kroppen.

. . .

Selvfølger har du altid haft noget af det fraværende over dig, som om du spillede et spil, hvor det at vinde eller tabe ikke rigtig betød noget, tabe er

måske ikke det rigtige ord snarere bare det: ikke være med. Du har den meget sjældne charme, som man ellers kun finder hos rigtig gamle eller håbløst syge: de overvundnes charme. - Du er så "cool", så "cool", så misundelsesværdig "cool".

. . .

Månen er kommet frem. Den lyser hvidt og er lige begyndt at gulne. . . .

Du var en vidunderlig elsker. . . .

Utrolig at gå i seng med, måske mest af alt fordi du ikke virkede særligt optaget af det. Er det ikke rigtigt? Du var aldrig nervøs, gjorde det så selvfølgelig, let, langsomt, med den største selvsikkerhed og perfekte ro, som om du åbnede en dør for en dame eller trak stolen ud for hende, uden at vise en brændende længsel efter hende. Din manglende optagethed gjorde, at du var vidunderlig i sengen – besynderligt? – men sandt. . . .

Hvis jeg var overbevist om, at du aldrig, aldrig, aldrig ville elske med mig igen – så ville jeg gå ned i køkkenet og tag den længste og skarpeste kniv, jeg kunne finde, og stikke den dybt ind i mit hjerte, det sværger jeg!

For er der noget, jeg ikke ejer, er det: de overvundnes charme. Jeg er stadig på banen og har tænkt mig at vinde!

. . .

- Hvad er en sejr for en kat på et varmt bliktag? – Jeg ville ønske, jeg vidste det. . . .

Bare at holde ud, tror jeg, så længe som muligt. . . .

. . .

Senere i aften vil jeg fortælle dig, at jeg elsker dig, og på det tidspunkt er du forhåbentlig så fuld, at du tror mig. Ja. . . .

Big Daddy skal snart dø af kræft. . . .

Hvad tænkte du på, da jeg fangede dit blik? Tænkte du på Skipper?

Brick tager sin krykke og rejser sig.

Åh, undskyld, tilgiv, men her er der ikke noget, der hedder tavshedens lov! Den gælder ikke her. . . .

Brick styrer mod baren, tager en hurtig drink og tør- rer håret med håndklædet.

Den gælder ikke her. . . .

Når der er noget, der gnaver i erindringen eller i din indbildningskraft, så duer tavshedens lov ikke, det er ligesom at lukke døren, når huset brænder. Det bliver det kun værre af. . . .

Klæd dig på Brick.

Han taber krykken.

BRICK:

Jeg tabte min krykke.

Han er holdt op med at tørre håret.

MAGGIE:

Støt dig til mig.

BRICK:

Nej, giv mig nu min krykke.

MAGGIE:

Støt dig til min skulder.

BRICK:

(som et lyn fra en klar himmel) Jeg vil ikke støtte mig til din skulder, jeg vil ha' min krykke! Gi' r du mig min krykke, eller er jeg nødt til at kravle på gulvet –

MAGGIE:

Her, her, tag den, tag den!

Hun smider den hen til ham.

BRICK:

(humper væk) Mange tak. . . .

MAGGIE:

Vi skal la' være med at råbe af hinanden, væggene har ører. . . .

Han humper direkte hen til barskabet for at få sig en ny drink.

- men det er første gang i lang tid, at du har hævet stemmen. Er det tegn på en lille revne i muren? – En sprække i fatningen? – Det tolker jeg som et godt tegn. . . .

Et tegn på begyndende nerver hos forsvarsspilleren!

Brick vender sig og smiler køligt til hende hen over sin nyskænkede drink.

BRICK:

Det er ikke sket endnu, Maggie.

MAGGIE:

Hvad?

BRICK:

Klikket, der kommer inde i mit hoved, når jeg har fået tilstrækkeligt af det her, og som gør mig fred- fyldt. . . .

Vil du gøre mig en tjeneste?

MAGGIE:

Måske. Det kommer an på hvad?

BRICK:

Vær sød at dæmpe stemmen!

MAGGIE:

(med en hæs hvisken) Det gør jeg med glæde, jeg skal hviske og tiske, måske helt holde kæft, hvis du så til gengæld vil gøre mig en tjeneste og lade det der være din sidste drink, indtil festen er forbi.

BRICK:

Hvilken fest?

MAGGIE:

Big Daddys fødselsdagsfest!

BRICK:

Er det Big Daddys fødselsdag?

MAGGIE:

Du ved ude mærket godt, at det er Big Daddy fødselsdag!

BRICK:

Næ, det havde jeg glemt.

MAGGIE:

Men til gengæld har jeg husket det for os begge to.
...

De lyder begge to som børn, der har tabt pusten efter en slåskamp. De tager et par dybe indåndinger og ser på hinanden med et fjernt blik. De er forpustede og ryster, som om de lige havde sluppet hinanden efter en voldsom infigt.

BRICK:

Hvor heldig kan du være, Maggie.

MAGGIE:

Du skal bare kradse et par linjer ned på det her kort.

BRICK:

Gør det selv, Maggie.

MAGGIE:

Det skal være din håndskrift, for det er din gave, jeg har allerede givet ham min; så det er nødt til at være din håndskrift!

Spændingen mellem dem er under opbygning, og stemmerne bliver igen mere skingre.

BRICK:

Jeg har ikke købt nogen gave.

MAGGIE:

Det har jeg gjort for dig.

BRICK:

O.K. Så skriv kortet selv.

MAGGIE:

Så han kan bide mærke i, at du havde glemt hans fødselsdag?

BRICK:

Jeg havde glemt den.

MAGGIE:

Men det behøver du jo ikke at prale med.

BRICK:

Han skal heller ikke snydes.

MAGGIE:

For guds skyld! Skriv bare: "Kærlig hilsen Brick".

BRICK:

Nej.

MAGGIE:

Det er du nødt til!

BRICK:

Jeg er ikke nødt til noget, jeg ikke har lyst til. Du glemmer de betingelser, der er forudsætningen for, at jeg har accepteret at leve videre sammen med dig.

MAGGIE:

(det ryger ud af munden på hende) Vi lever ikke sammen. Vi deler bur.

BRICK:

Det nytter ikke noget at glemme betingelserne.

MAGGIE:

Dine betingelser er helt umulige!

BRICK:

Hvorfor tager du så ikke –

MAGGIE:

SHH! Hvem er det? Er der nogen ved døren?

Der høres fodtrin i hallen.

MAE:

(udenfor) Må jeg forstyrre et øjeblik?

MAGGIE:

Åh, er det dig? Selvfølgelig. Kom ind, Mae.

Mae, der er synligt gravid, kommer ind.

MAE:

Hvordan går det med anklen, Brick?

BRICK:

Det gør ikke ondt. Det klør bare.

MAE:

Åh, stakkel. Jeg ville lige høre, om du ikke kommer ned nu efter middagen. Børnene vil lave et show. Polly skal spille klaver, Buster og Sonny slå på trommer, og når lyset bliver slukket, så vil Dixie og Trixie danse tåspidsdans klædt ud som alfer med tændte stjernekestere! Jeg tror, Big Daddy bli'r henrykt!

MAGGIE:

Det gør han sikkert! Brick og jeg er ulykkelige over, at vi nok bli'r tvunget gå glip af showet! Men Mae? Hvorfor har du givet alle børnene hundenavne?

MAE:

Hundenavne?

MAGGIE:

(sødt) Dixie, Trixie, Buster, Sonny, Polly! – De fire lyder da som hunde, men den sidste måske mere som en papegøje!

MAE:

Maggie? (med et smil) Du har vist kløerne fremme?

MAGGIE:

Det er fordi jeg er en kat! Kan du ikke ta' en spøg? I al godmodighed!

MAE:

Jeg ved ikke noget bedre end en spøg, når den er morsom. Du kender da godt børnenes rigtige navne. Busters rigtige navn er Robert. Sonnys rigtige navn er Saunders. Trixies rigtige navn er Marlene og Dixies –

Hun afbrydes af Goopers stemme, der kalder nede fra hallen: "Mae, vi har brug for dig!". Hun styrter mod døren, idet hun siger:

Pausen er ovre!

Hun lukker døren efter sig.

Praktisk guide til Odense Teater

Hvornår skal jeg komme?

Forestillingen begynder præcist og teatret lukker dørene, når forestillingen går i gang for ikke at forstyrre skuespillere og publikum. Hvis du kommer for sent, kan du ikke regne med at du bliver lukket ind. Sørg for at komme i god tid. Når klokken ringer bedes pladsen indtaget. Toiletbesøg skal ske inden forestillingen.

Hvor skal jeg hænge mit overtøj?

Tasker og overtøj SKAL hænges i garderoben. Garderoben er på eget ansvar.

Skal man opføre sig på en bestemt måde i teatret?

Teater er en oplevelse, som du har samtidig med rigtig mange andre mennesker, så tænk på, at alle kan høre hvad du laver. Undgå højlydt samtale og sluk for din mobil. Hvis du spiser slik under forestillingen, så sørg for at bruge poser, der ikke larmer. Husk at teater er et samspil mellem scene og publikum. Det foregår live lige foran jeres øjne. Det er levende mennesker, der spiller for levende mennesker. Publikum er med til at skabe den rette stemning i rummet, så I må gerne klappe, grine eller græde, det bliver forestillingen kun bedre af!

Er der noget, der er forbudt i teatret?

Det er ikke tilladt at have tændt sin mobiltelefon i teatret. Mobilen skal slukkes helt og ikke bare være på lydløs. Mobilen kan forstyrre teknikken på scenen, de andre tilskuere samt skuespillerne på scenen.

Fotografering er ikke tilladt.

Odense Teater forbeholder sig ret til at bortvise publikummer, der ødelægger oplevelsen for andre med dårlig opførsel.

Må jeg spise og drikke i teatret?

Madpakker kan spises i Sukkerkogeriets forhal eller i Biletkontorets foyer. Fjern selv affald. Madpakker og medbragte drikkevarer må IKKE spises i salen eller i teatrets barområde.

Det er muligt at købe frugt, slik og drikkevarer i teatrets bar. Drikkevarer og chipsposer må ikke medbringes i salen. Slik må gerne medbringes (brug knitrefri poser). Når I forlader jeres pladser, skal I fjerne affald og slå sædet op, så alle kan komme ud.

Rigtig god fornøjelse!

Mød en skuespiller inden forestillingen!

Få en kort introduktion til stykket og det at gå i teatret ved én af de medvirkende i stykket ca. en halv time før forestillingen.

For tilmelding kontakt kommunikationsmedarbejder Ane Bjerg Rasmussen, tlf. 63 13 92 53 eller presse3@odenseteater.dk